

FRI ÅRSBERETNING 2019

Foreningen af
Rådgivende Ingeniører
FRI

FORMANDENS BERETNING

VI SATTE BÆREDYGTIGHED PÅ DAGSORDENEN

Da vi gik ind i 2019, besluttede FRI at sætte en dagsorden omkring bæredygtigt byggeri. Byggeriets klimaaftryk skal reduceres markant – og ikke som hidtil alene ved at bygge til lavenergi, men også ved at se på indlejret CO₂ i vores byggematerialer og CO₂-reduktion i selve byggeprocessen. Dengang, for blot et år siden, var det et kontroversielt synspunkt, som vi stod ret alene med. I dag, blot tolv måneder senere, er det en dagsorden, som alle organisationer i byggeriet og et bredt flertal af Folketingets partier har købt ind til.

En styrke, når vi griber dagsordenen først

Og som branche står vi stærkt, når vi er først med dagsordener, der sætter retningen for de krav og den regulering, vi kommer til at møde i markedet. Det ser vi i klimadebatten, hvor FRI var først med en dagsorden og nu er med til at bidrage til, hvordan der i praksis kan stilles krav om bæredygtigt byggeri.

Politiske dagsordener viser bredt spekter

Men bæredygtigt byggeri er blot en af de politiske dagsordener, som vi har arbejdet med i FRI. Der har været mange vigtige emner i året, der er gået: ABR uden fravigelser, et infrastrukturforlig, der først landede og sidenhen blev aflyst, klimaloven og de klimapartnerskaber, regeringen nedsatte sidst på året, bæredygtighed i transportinfrastrukturen og

forsyningssektorerne, dialog med udviklingsbankerne om projekter i udviklingslande og, tilbage i Danmark, implementering af BR18 og ikke mindst overgangen fra byggeteknisk sagsbehandling i kommunerne til certificerede rådgivere. De politiske emner har fyldt meget i FRI, og vi har i væsentlighed opnået de resultater, vi har ønsket – også selvom flere af emnerne vil fortsætte ind i 2020.

Status for rigets tilstand 2020

I 2019 lagde vi også spor ud til nye politiske dagsordener, det gælder ikke mindst arbejdet med den State of the Nation-rapport, vi vil lancere ved Årsmødet den 5. marts 2020. Det vil være den fjerde State of the Nation-rapport, siden den første blev lanceret i 2008.

Strategi: Politik, stolthed, indflydelse, netværk

Min indflyvning har sat fokus på FRI's arbejde med politisk indflydelse. Og det er lykkedes godt, men har ikke stået alene. For i 2019 har FRI arbejdet på alle de fire platforme, som er en del af vores strategi 2021:

- FRI som Platform for Identitet og Stolthed
- FRI som Platform for Indflydelse
- FRI som Platform for Netværk
- FRI som Platform for Services

Flotte resultater for branchen

Rådgiveridentiteten, værdien og stoltheden over de løsninger, vi skaber, har været omdrejningspunkt for kampagnen "Det FØLES GODT". Årets unge FRI Rådgiver kårede vi i 2019 for 11. gang – vinderen blev Peder Tor Hessellund Schiønning fra MOE – og nok så væsentligt gjorde vi rent bord i Europa, da EFCA i 2019 skulle kåre de største talenter fra rådgiver- og ingeniørvirksomheder i Europa: Gitte Gylling fra Rambøll vandt, og også 2. og 3. pladsen gik til unge FRI-rådgivere.

Sounding boards og andre medlemsnetværk

FRI som Platform for Netværk har været et andet væsentligt aspekt af Strategi 2021. Og i 2019 kom strukturen med CEO Sounding boards på plads. Det betyder, at vi fra FRI's side nu tilbyder særlige netværk for direktører, ejere og ledende partnere i FRI's medlemsvirksomheder med fokus på forhold af betydning for rådgiver- og ingeniørvirksomheder. Hertil kommer, at FRI i 2019 styrkede brugen af digitale netværk mellem medlemsvirksomhederne og eksperter på tværs af virksomheder. Det gælder eksempelvis i forhold til BR18.

Forretningsbetingelser, ydelsesbeskrivelser og kurser

FRI som Platform for Services er det fjerde overordnede indsatsområde. Her har vi haft fokus på en solid kursusindsats som et tilbud til virksomhederne. Det er vigtigt, når vilkår og forretningsbetingelser ændres i det omfang, som vi ser det i disse år med nye udbudsvilkår, nye aftale-dokumenter mv. Hertil har vi i løbet af 2019 lanceret to nye ydelsesbeskrivelser: "Bygherrerådgivning" og "Anlæg" i tillæg til "Byggeri og Landskab", der udkom sidst i 2018.

Bestyrelsens sammensætning efter generalforsamling 2019

Formand

Ib Enevoldsen, Rambøll Danmark A/S

1. næstformand

Søren Adamsen, COWI A/S

2. næstformand

Alex Fraenkel, MOE A/S

Lars Bentzen, NTU International A/S

Lars Bendix Christensen, Wissenberg A/S

Christian Leif Hansen, Sedgwick Leif Hansen A/S

Tom Heron, NIRAS A/S

Mads Jensen Møller, Nordiq Group A/S

Jacob P. Larsen, Orbicon A/S

Dariusz Rezaï, Sweco Danmark A/S (udtrådt 31.12.19)

Lotte Stokvad, Stokvad A/S

Endelig er en række af de kendte FRI-services blevet fastholdt: Håndtering af udbudssager, statistik, FRI Nyhedsmail mv., og som et ekstra aspekt lancerede FRI sidst i 2019 et nyt frinet.dk.

Medlemmernes tilfredshed er høj

Da vi i efteråret gennemførte en medlemstfredshedsundersøgelse, kunne vi konstatere den største tilfredshed med FRI nogensinde. At vi formår at løfte en i forvejen høj tilfredshed med FRI-medlemskabet til nye højder, tager vi i bestyrelsen som en stor cadeau til den udvikling, der gennem en årrække har været i FRI.

Branchen i forandring

2019 har været et år med mange aktiviteter, og FRI har udviklet sig. Samtidig er vores branche også i kraftig forandring. Jeg ser tydeligt tre tendenser: En sammensmeltning af rådgiver-, ingeniør og arkitektvirksomheder, en tydelig internationalisering af virksomhederne i FRI og endelig en specialisering blandt en række mindre og mellemstore virksomheder. Alle tre tendenser handler grundlæggende om én ting; at vi som virksomheder og som branche kan skabe størst mulig værdi for kunderne og i de enkelte projekter – og at det bliver grebet an på forskellige måder, vidner om bredden og kreativiteten i vores branche.

FRI skal skabe værdi for ALLE medlemmer

Som formand for FRI er det min opgave, sammen med mine kolleger i bestyrelsen, at sikre, at FRI altid skaber værdi for medlemsvirksomhederne, også når branchen forandres. Det er vi lykkedes med i 2019. Og det vil også være vores fokus i 2020. Vi vil skabe værdi for alle medlemsvirksomheder. Tak for samarbejdet i 2019.

Ib Enevoldsen, formand for FRI

ØKONOMI OG KONJUNKTUR

National og global vækst sikrer fremgang hos rådgivende ingeniørvirksomheder

De danske rådgivende ingeniørvirksomheder oplever vækst nationalt og globalt. Samtidig fastholdes for sjette år i træk en overskudsgrad på over 6 % med 7,1 % i 2018. Den samlede omsætning for FRI's medlemsvirksomheder steg med 3,1 % til 13,7 mia. kr. i 2018, og den estimerede omsætning for 2019 er på 13,9 mia. kr. Pr. 1. januar 2020 beskæftigede FRI-virksomhederne 12.039 personer i Danmark.

På de internationale markeder oplever de rådgivende ingeniørvirksomheder endnu højere vækstrater end på det danske hjemmemarked. Eksporten af rådgiverydelser fra Danmark var i 2018 på 2,6 mia. kr., en stigning på 6,5 %, mens omsætningen i udenlandske datterselskaber steg med 5 % fra 12 mia. kr. i 2017 til 12,6 mia. kr. i 2018. Antallet af ansatte i udlandet steg fra 15.127 medarbejdere i 2019 til 15.162 i 2020. Udviklingen skyldes opkøb i bl.a. Asien, Norden, UK og USA.

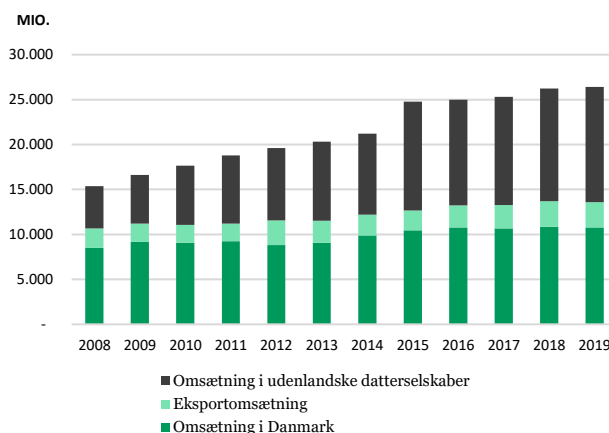
Byggeri er vokset med én mia. kr. siden 2014

FRI's løbende analyser af nøgletal fra medlemsvirksomheder og tendenser i markedet, viser, at det de seneste fem år særligt er byggeri, som har trukket udviklingen. Rådgiveromsætningen i byggeri er øget med mere end én mia. kr. fra 2014 til 2018. Infrastruktur og miljø er i væsentlighed uændret, mens omsætningen inden for energi er gået tilbage ift. 2014. FRI's seneste konjunkturmåling, fra oktober 2019, viser, at særligt tilgangen af opgaver inden for boligbyggeri er reduceret. Derfor bliver 2020 et potentielt mere udfordrende år.

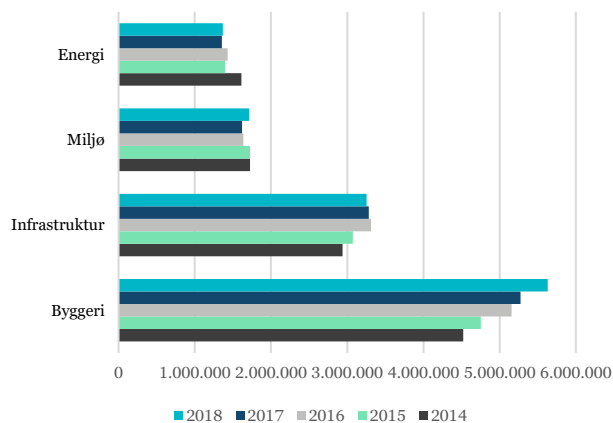
Flere fagligheder supplerer ingeniørkompetencerne

I de seneste år har de rådgivende ingeniørvirksomheder styrket deres arkitektkompetencer, bl.a. gennem opkøb af arkitektvirksomheder, da kunderne i stigende grad ønsker integrerede løsninger fra rådgiverne. Af nylige eksempler på større opkøb kan nævnes Rambølls opkøb af Art Andersen og Henning Larsen Architects og ligeledes Norconsults opkøb af KAAI. Generelt er der over de seneste 20 år sket en styrkelse af fagligheder, udover ingeniørfagligheden, i FRI's medlemsvirksomheder. Det er ikke blot arkitekter, men også andre naturvidenskabelige kandidater og kandidater inden for humaniora, samfundsvidenskab og jura. De komplette fagligheder styrker virksomhedernes evne til at levere rådgivning i høj kvalitet uanset teknisk eller socio-politisk kompleksitet.

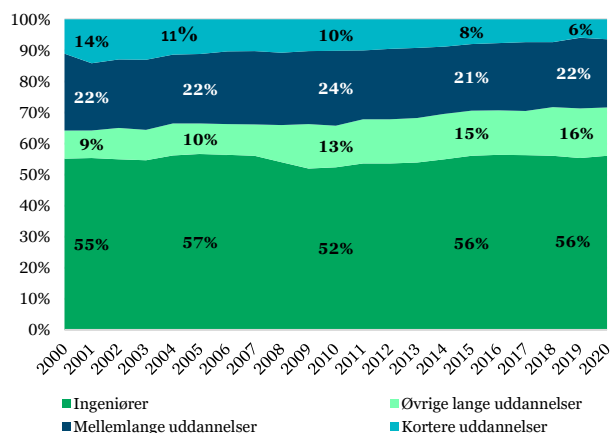
Omsætning

Markeder 2014-2018

Ansatte i FRI-virksomheder opdelt på uddannelser

VIGTIGE EMNER I FRI

FRI har gennem 2019 beskæftiget sig med mange af de udfordringer, som medlemmerne møder i hverdagen. Herunder findes et udpluk af nogle af emnerne. Læs mere på www.frinet.dk.

PLATFORM FOR IDENTITET OG STOLTHED

Det FØLES GODT

Hvorfor er det hele rådgivernes skyld? Det var startpunktet på Byggeriudvalgets projekt, hvor resultatet er blevet den fælles FRI-kampagne "Det FØLES GODT". Her sætter FRI fokus på den samfundsværdi, som rådgivende ingeniører bidrager med. Der er udarbejdet kampagnemateriale og skabeloner, som medlemsvirksomhederne kan bruge med egne projekter og egne logoer. Kampagnen findes på www.frinet.dk/det_foeles_godt.

FRI YP: Verdensløfter og mange aktiviteter

FRI|Young Professionals afholdt i 2019 rekordmange aktiviteter, der bl.a. tæller besøg på Kronprinsesse Marys Bro, inspirationsaften på DTU og en workshop om FN's 17 verdensmål. På workshoppen formulerede de unge FRI-rådgivere 10 verdensløfter, hvor de forpligter sig til at efterleve, udvikle og udbrede kendskabet til verdensmålene. Alle medarbejdere i FRI's medlemsvirksomheder (unge som ældre), får mulighed for at underskrive løfterne, når de i 2020 bliver FRI's verdensløfter.

Klima, energi og byggeri i gymnasiet

I 2019 udarbejdede FRI i samarbejde med Danske Gymnasier og DA opgaver, undervisningsforløb og en guide for tilknyttede virksomhedsbesøg, målrettet matematik A, B og C i gymnasiet. Opgaver og undervisningsforløb tager afsæt i ægte cases fra FRI-virksomhedernes hverdag omkring klima, energi og byggeri. Initiativet er en del af FRI's bidrag til den danske Teknologipagt, der skal sikre en styrkelse af undervisning og forskning inden for naturvidenskab og teknik, herunder også ingeniørfaget.

PLATFORM FOR INDFLYDELSE

Branchens bidrag til CO₂-reduktion

Regeringen nedsatte i 2019 13 klimapartnerskaber med det formål, at dansk erhvervsliv skal bidrage til at anvise konkrete veje til at opnå 70 % CO₂-reduktion i Danmark i 2030. Reelt skal den danske CO₂-udledning reduceres til 21,2 ton i 2030, det er en halvering ift. 2019. FRI deltager i fire klimapartnerskaber: "Byggeri og anlæg"; "Energi"; "IT, rådgivning, service og turisme" samt "Affald, vand og den cirkulære branche". Klimapartnerskabernes forslag skal indarbejdes i de Klimahandlingsplaner, som regeringen og Folketinget vil præsentere i 2020.

FRI's anbefalinger til en bæredygtig omstilling af transportinfrastrukturen

I kølvandet på Folketingets og regeringens klimamålsætninger har FRI udarbejdet et holdningspapir til, hvordan man sikrer en bæredygtig omstilling af transportinfrastrukturen. Papiret rummer tre anbefalinger til regeringen og Folketinget: 1) Skab et fundament for måling af bæredygtighed; 2) inkluder bæredygtighed i beslutningsgrundet; og 3) stil krav om reelle reduktioner.

Positionspapirer styrker interessevaretagelsen på miljø og klima

Miljø- og Klimaudvalget har udarbejdet otte positionspapirer, som kvalificerer FRI's holdning inden for jordforurening, grundvand, drikkevand, stormflods- og kystbeskyttelse, affalds- og ressourcehåndtering, forskning og innovation samt klimatilpasning og overfladevand. Positionspapirerne skal bruges til at påvirke beslutningstagere og embedsværk og til at agere mere proaktivt og agilt. Samtidig giver det FRI en stemme, når emnerne rammer medierne eller den politiske dagsorden.

Energi- og forsyningssektorens bidrag til en bæredygtig omstilling

FRI har udarbejdet et holdningsnotat, som viser, hvordan energi- og forsyningssektoren kan bidrage til, at Danmark når 2030- og 2050-CO₂-reduktionsmålene. Notatet rummer tre anbefalinger til Folketinget og regeringen: 1) Opstil klare og faste mål for opbygningen af et fleksibelt energisystem; 2) lav klare rammebetingelser, der sikrer integration af de forskellige sektorer; og 3) udøv grønt diplomati og arbejd for et stærkt europæisk og internationalt engagement.

Bygningsreglementet og vejledningerne gennem stor omvæltning

For to år siden trådte det nye Bygningsreglement (BR18) i kraft. Desværre manglede branchen vejledningerne, som konkretiserer kravene. FRI har brugt og vil fortsat bruge mange ressourcer på at sikre vejledningernes kvalitet og konsistens. FRI har i øvrigt udarbejdet en vejledning til dokumentation i forbindelse med det opførte byggeri, som er et nyt krav i BR18. FRI tilbyder medlemmerne at stille spørgsmål vedr. fortolkning af BR18 til Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen (TBST) – og dette bliver mere og mere brugt.

Bæredygtighed i byggeri

Bæredygtighed fylder meget i både arbejde og bevidsthed. I byggeriet har fokus ligget på en frivillig bæredygtighedsklasse til BR – med ønske om, at den på sigt skal være obligatorisk. Gennem InnoByg er der oprettet et netværk på tværs af byggeriet om FN's verdensmål, og en række FRI-virksomheder har deltaget aktivt i test af Level(s), et værktøj til fælles målemetoder for bæredygtighed på tværs af Europa.

Certificeringsordning præget af forsinkelser

I løbet af 2019 blev det muligt at blive certificeret rådgiver til brand og konstruktion. Dette var i sidste øjeblik i forhold til reglerne ikrafttræden, så rådgivervirksomhederne har haft dårlige

vilkår for at forberede sig på overgangen. Det er FRI's vurdering, at systemet er det rigtige. FRI og medlemmerne har gennem hele processen bidraget til, at det skal blive en smidig ordning, der giver faglig og økonomisk mening, og ikke mindst rykket for løsninger. Som vi ser det, er rådgiverne en del af løsningen, ikke en del af problemerne.

Fremdrift i digital udvikling med statslig strategi

I februar offentliggjorde den daværende minister sin strategi for digitalt byggeri, som var blevet til i samspil mellem Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen og branchens parter, herunder selvfølgelig FRI. Strategiens emner handler både om udnyttelse af data, bedre værktøjer, åbne standarder og ikke mindst om den nødvendige sammenhæng mellem bæredygtighed og digitalisering. FRI deltager aktivt i forskellige følgegrupper – stærkt understøttet af medlemsvirksomhederne.

BIM-ekspertgruppe i tæt samarbejde med Banedanmark og Vejdirektoratet

Infrastrukturudvalget nedsatte i 2019 en ekspertgruppe bestående af BIM-specialister med det formål at strømline rådgivernes input til BIM Infra.dk. Ekspertgruppen er blevet enige med BIM Infra.dk om, at Banedanmark og Vejdirektoratet deltager på ekspertgruppemøderne, så der er mulighed for at sparre og udvikle løsninger sammen.

Styrket dialog med internationale finansieringsinstitutter

Dialogen med IFIs blev styrket i 2019, hvor FRI afholdt flere møder med World Bank, Asian Development Bank, European Investment Bank og Inter-American Development Bank med henblik på at få tilpasset bankernes programmer, udbud og kontraktbetingelser, så de matcher danske rådgiveres kompetencer og vilkår. FRI har også i det seneste år haft tæt dialog med danske aktører, som fx Danida, Eksportkreditfonden, Danida Business Finance og IFU.

PLATFORM FOR SERVICES

Ydelsesbeskrivelser for anlæg og bygherrerådgivning

FRI har i 2019 barslet med to nye ydelsesbeskrivelser: Ydelsesbeskrivelse for Bygherrerådgivning 2019 (YBB 2019) og Ydelsesbeskrivelse for Anlæg 2019 (YBA 2019). Begge ydelsesbeskrivelser er væsentligt ændrede i forhold til de tidligere udgaver fra 2012 og 2013, idet de tager højde for de nye krav, som ABR 18 stiller. Der er til begge ydelsesbeskrivelser udarbejdet vejledninger, ligesom de er oversat til engelsk.

Arbejdsmiljø: Ny ydelsesbeskrivelse på trapperne og anbefalinger til forbedring af uddannelse

FRI har sammen med Danske Arkitektvirksomheder arbejdet på en ny Ydelsesbeskrivelse for Arbejdsmiljø, som forventes sendt i høring i 1. kvartal 2020. Derudover har FRI sammen med forskellige samarbejdspartnere udarbejdet anbefalinger til forbedring af den digitale arbejdsmiljøkoordinator (P)-uddannelse, som er sendt til behandling i Arbejdsmiljørådet.

Kurser klæder medlemmerne på til nyt AB-system

Igen i 2019 har FRI afholdt en række kurser, der medvirker til, at branchen bliver klædt bedst muligt på til at håndtere de udfordringer, som ikke mindst det nye AB(R)-regelsæt og ydelsesbeskrivelserne giver. Der blev afholdt 23 kurser, en del med fokus på specifikke emner med deltagelse af bygherrer, arkitekter og entreprenører. Kurserne har været velbesøgte med mere end 600 deltagere fra såvel små som store virksomheder.

Udbudssager uden fravigelser og generelle vilkår

AB-regelsættet bliver desværre fraveget af de offentlige udbydere. FRI har i 2019 brugt mange ressourcer på at få udbyderne til at undlade fravigelser fra ABR 18 i forbindelse med udbudssager. For at have dokumentationen i orden har FRI indsamlet data fra medlemmerne om fravigelser fra ABR. Og så har FRI afholdt møder med repræsentanter fra bl.a. bygherrer og advokater, der ofte er initiativtagere til fravigelser. Denne indsats vil fortsætte i 2020.

Generel tilfredshed med FRI

FRI's medlemstilfredshedsundersøgelse (MTU) viste høj tilfredshed med FRI's arbejde. Den generelle tilfredshed var øget i forhold til forrige undersøgelse fra 2017. Også på de øvrige parametre (synlighed, interessevaretagelse, service og ydelser samt kommunikation) var status forbedret eller på samme niveau som i 2017. MTU er et vigtigt redskab i bestyrelsens og sekretariatets prioritering af FRI's aktiviteter og synspunkter.

PLATFORM FOR NETVÆRK

CEO Sounding boards

I 2019 oprettede FRI CEO Sounding boards, med bl.a. netværksmøder med forretningsrelevante emner og en drøftelse omkring udviklingen i FRI og i branchen, med de ledende partnere, direktører og ejere i FRI's medlemsvirksomheder. Der er oprettet tre sounding boards, et for de største virksomheder og et for virksomheder i Øst- hhv. Vestdanmark. Målet er at styrke netværket mellem FRI-virksomheder, at forberede medlemmerne på forandringer og at styrke FRI's dialog med ledelsen i alle medlemsvirksomheder.

Brandnetværk og andre netværk i FRI-regi

Ud over FRI's CEO-netværk, har specielt FRI's brand-netværk, der tæller 15 virksomheders brandrådgivere, været meget aktive i kommentering og tilblivelsen af de nye krav til brand i BR. Netværkene giver FRI mulighed for at dele information hurtigt med de medlemsvirksomheder, som har interesse i et specifikt emne – og deltagerne kan spørge hinanden om fortolkning og tvivl. Har du interesse i at være med i et af netværkene så [læs her](#). Der findes p.t. grupper for de forskellige kapitler i BR, el og certificeringsordningerne for brand og konstruktion.

EFCA og FIDIC: Netværk og indflydelse i Europa og globalt

EFCA, den europæiske organisation for rådgiver- og ingeniørvirksomheder, har i 2019 fokuseret på at påvirke den nye EU-Kommission med henblik på, at Kommissionen har blik for de udfordringer, der er omkring udbud og international udvikling. Derudover har EFCA fokuseret på markedsudviklingen i Europa, og hvordan "future trends" påvirker rådgiver- og ingeniørvirksomheder.

FIDIC, den globale organisation for rådgiver- og ingeniørvirksomheder, har indgået en række aftaler med udviklingsbanker omkring brugen af FIDIC-kontrakt-dokumenter. Herudover satte FIDIC-konferencen i Mexico en ny standard for eksponering af rådgiver- og ingeniørvirksomheder som dem, der skaber og driver infrastrukturudvikling og grøn omstilling globalt.

Foreningen af Rådgivende Ingeniører, FRI er brancheorganisationen for rådgiver- og ingeniørvirksomheder. FRI arbejder for at forbedre medlemsvirksomhedernes forretningsvilkår og branchens rammebetingelser.

FRI I TAL

- FRI's medlemsvirksomheder beskæftiger ca. 12.000 personer i Danmark og ca. 15.000 i udenlandske datterselskaber
- FRI-virksomhederne omsætter for mere end 26 mia. kr. fordelt på omsætning i Danmark, inkl. eksport på ca. 14 mia. kr., og omsætning i udenlandske datterselskaber på godt 13 mia. kr.
- FRI's medlemsvirksomheder arbejder primært inden for fagområderne: Byggeri, anlæg og infrastruktur, energi samt klima og miljø.
- De ansatte i FRI's medlemsvirksomheder består af 56 % ingeniører, 16 % med øvrige lange videregående uddannelser og 22 % med mellemlange uddannelser.
- Branchen beskæftiger 10 % af alle erhvervsaktive ingeniører i Danmark.

FORENINGEN AF RÅDGIVENDE
INGENIØRER, FRI

Vesterbrogade 1E, 3. sal
1620 København V

T: +45 35 25 37 37

E: fri@frinet.dk

www.frinet.dk